

**LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO
PAREIŠKIMŲ IR PRAŠYMŲ IŠTIRTI NORMINIO ADMINISTRACINIO AKTO
TEISĖTUMĄ
RENGIMO IR PADAVIMO ADMINISTRACINIAMS TEISMAMS
REKOMENDACIJOS**

PAREIŠKIMŲ IR PRAŠYMŲ IŠTIRTI NORMINIO ADMINISTRACINIO AKTO TEISĖTUMĄ RENGIMO IR PATAVIMO ADMINISTRACINIAMS TEISMAMS REKOMENDACIJOS

Administraciniuose teismuose (apygardų administraciniuose teismuose ir Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme) nagrinėjamos norminės administracinės bylos – tai tokios bylos, kuriose atliekamas konkretaus norminio administracinio akto (ar jo dalies) atitikties aukštesnės galios teisės aktui (ar jo daliai) tyrimas. Šiuo teisiniu procesu siekiama ne išspręsti individualų ginčą ar konkretaus asmens subjektinių teisių pažeidimo klausimą, o nuspręsti dėl norminio administracinio akto teisėtumo. Atlikus teisėtumo patikrą, administraciniam teismams pagal Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymą (toliau – ABTĮ) yra suteikti įgaliojimai pripažinti, kad tiriamas norminis administracinis aktas (ar jo dalis) yra teisėtas, arba pripažinti, kad norminis administracinis aktas (ar jo dalis), dėl kurio buvo kreiptasi, prieštarauja įstatymui ar Vyriausybės norminiam teisės aktui (ABTĮ 117 str. 1 d.). Svarbu ir tai, kad pagal ABTĮ 118 straipsnio 1 dalį, norminis administracinis aktas (ar jo dalis) paprastai negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai buvo paskelbtas įsiteisėjęs administracinio teismo sprendimas dėl to norminio administracinio akto (ar jo dalies) pripažinimo neteisėtu.

Lietuvos teisinėje sistemoje įtvirtinti du teisinės norminių administracinių aktų teisėtumo kontrolės būdai: abstraktus (ABTĮ 112 str.), t. y. nesusijęs su konkrečia teisme nagrinėjama byla; ir konkretus (ABTĮ 113, 114 str.), t. y. susijęs su konkrečia teisme nagrinėjama byla. Priklausomai nuo patikros būdo skiriasi galintys kreiptis į administracinį teismą subjektai, kreipimosi tvarka ir forma.

Norminės administracinės bylos nagrinėjimo ribas, teisėtumo patikros apimtį ir tyrimo dalyką paprastai apibrėžia pareiškėjo pateiktame procesiniame dokumente nurodytas prašymas, jo apimtis, taip pat prašymą pagrindžiantys teisiniai argumentai. Todėl itin svarbu, kad pareiškimuose ir prašymuose būtų tinkamai (tiksliai, aiškiai ir argumentuotai) suformuluota pareiškimą ar prašymą teikiančio subjekto pozicija, abejonė dėl ginčijamame norminiame teisės akte (ar jo dalyje) nustatyto teisinio reguliavimo neatitikimo aukštesnės galios teisės aktų reikalavimams. Priešingu atveju negalima nustatyti norminės bylos dalyko, nagrinėjimo ribų ir apimties, suvaržoma proceso šalių teisė teikti paaiškinimus, taip pat sunkėja bylos ruošimas nagrinėti teisme. Taigi teisinės norminių administracinių aktų teisėtumo patikros efektyvumas, operatyvus ir ekonomiškumas tokių bylų nagrinėjimas itin priklauso būtent nuo į administracinius teismus besikreipiančių subjektų parengtų pareiškimų ir prašymų kokybės, tinkamo kreipimosi į teismą tvarkos laikymosi. ABTĮ įtvirtintų reikalavimų neatitinkantys pareiškimai ir prašymai nagrinėti nepriimami, o administracinė byla, pradėta pagal tokį pareiškimą ar prašymą, nutraukiama.

Šių rekomendacijų tikslas – supažindinti bei priminti kreipimosi į administracinius teismus dėl norminių administracinių aktų teisėtumo patikros tvarką ir pateikti besikreipiantiems subjektams praktinę informaciją, kuri palengvintų reikalavimus atitinkančių pareiškimų ir prašymų parengimą bei tinkamą jų pateikimą administraciniam teismams. Rekomendacijose rasite įstatymuose ir / arba teismų praktikos nuostatose įtvirtintus reikalavimus, kurių privalu laikytis rengiant ir teikiant pareiškimus bei prašymus, taip pat rekomendacinio pobūdžio patarimus, padėsiančius parengti kokybišką procesinį dokumentą.

I. Aktai, dėl kurių gali būti paduodamas pareiškimas ar prašymas administraciniam teismui

I.1. **Norminiai administraciniai aktai**, kuriuos priėmė centriniai valstybinio administravimo subjektai, teritoriniai valstybinio administravimo subjektai arba savivaldybių administravimo subjektai.

Norminio administracinio akto sąvokos apibrėžimas yra pateiktas Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme, pagal kurį norminis administracinis aktas – tai teisės aktas, nustatantis elgesio taisykles, skirtas individualiai neapibrėžtai asmenų grupei.

Plačiau apie norminio administracinio akto požymius, suformuotus administracinės jurisprudencijos nuostatose, žr. [Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, taikant](#)

[Administracinių bylų teisenos įstatymo normas, apibendrinimo](#), publikuoto LVAT biuletenyje Nr. 23, II.1. bei VI.1. paragrafus, taip pat [Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, taikant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo normas, apibendrinimo](#), publikuoto LVAT biuletenyje Nr. 30, II.1.1 paragrafą.

Pagal Viešojo administravimo įstatymo 4 straipsnio 4 dalį, centriniai valstybinio administravimo subjektai – tai valstybinio administravimo subjektai, kurių veiklos teritorija yra visa valstybės teritorija (pvz., Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos, Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos); teritoriniai valstybinio administravimo subjektai – valstybinio administravimo subjektai, kurių veiklos teritorija yra nustatyta valstybės teritorijos dalis (pvz., Vilniaus apskrities valstybinė mokesčių inspekcija, Vilniaus teritorinė muitinė, Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamentas). Vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalimi, savivaldybių administravimo subjektai – tai savivaldybių institucijos ar įstaigos, jų valstybės tarnautojai ir pareigūnai, savivaldybės įmonės, viešosios įstaigos, kurių savininkė ar dalininkė yra savivaldybė, asociacijos, įgalioti atlikti viešąjį administravimą. Tokius viešojo administravimo įgaliojimus suteikia įstatymų įgalios savivaldybės institucijos savo priimtu teisės aktu (pvz., Vilniaus miesto savivaldybės taryba, Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktorius, Vilniaus miesto socialinės paramos centras).

I.2. Bendro pobūdžio teisės aktai, kuriuos priėmė konkrečios bendrijos, politinės partijos, politinės organizacijos ar asociacijos.

Terminas „bendro pobūdžio aktas“ įstatymuose nėra apibrėžtas, tačiau naudingų nuostatų dėl šių aktų sampratos galima rasti administracinių teismų praktikoje (taip pat žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, taikant Administracinių bylų teisenos įstatymo normas, apibendrinimo VI.1. paragrafo 8 ir 9 punktus). Pavyzdžiui, tokiu aktu pripažintinas Lietuvos advokatūros Advokatų tarybos sprendimu patvirtintas Dokumentų ir informacijos apie Lietuvos advokatūros veiklą teikimo Lietuvos advokatūros nariams tvarkos aprašas.

II. Administracinių teismų kompetencija nagrinėti pareiškimus (prašymus) ištirti norminių administracinių aktų teisėtumą

Pareiškimai arba prašymai paduodami:

- **Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui** – dėl centrinio valstybinio administravimo subjekto priimto norminio administracinio akto ar bendrijos, politinės partijos, politinės organizacijos ar asociacijos priimto bendro pobūdžio teisės akto teisėtumo (pvz., dėl Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymu patvirtintų Lietuvos Respublikos jūrų laivų registravimo taisyklių, dėl Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimu patvirtinto Valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų kandidatų diskusijų per radiją ir televiziją tvarkos aprašo, dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtinto Abonento teisės išlaikyti abonentinį numerį, keičiant viešųjų telefono ryšio paslaugų teikėją, paslaugų teikimo vietą arba būdą, užtikrinimo sąlygų ir tvarkos aprašo);
- **Atitinkamam apygardos administraciniam teismui** – dėl teritorinio valstybinio administravimo subjekto ar savivaldybių administravimo subjekto priimto norminio administracinio akto (pvz., dėl Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimu patvirtinto Priėmimo į Vilniaus miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklas tvarkos aprašo, dėl Zarasų rajono savivaldybės tarybos sprendimu patvirtinto Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems Zarasų rajono savivaldybės gyventojams teikimo tvarkos aprašo, dėl Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu patvirtinto Gyvūnų laikymo savivaldybių teritorijų gyvenamosiose vietovėse tvarkos aprašo).

III. Teisės aktai, kurių atitikčiai gali būti atliekamas tyrimas

Administraciniam teismams priskirta tirti, ar norminiai administraciniai aktai atitinka įstatymus ir Vyriausybės norminius teisės aktus (ABTĮ 112 str. 1 d., 114 str. 1 d.).

Teismų praktikoje pripažįstama, jog į administracinį teismą kreiptis galima ir tais atvejais, kai abejojama, ar norminis administracinis aktas atitinka Lietuvos Respublikos Konstituciją – konkretų jos straipsnį ar joje įtvirtintą konstitucinį principą.

Administraciniai teismai netiria norminių administracinių aktų atitikties žemesnės galios aktams nei Vyriausybės norminiai teisės aktai.

IV. Subjektai, turintys teisę kreiptis į administracinį teismą dėl norminio administracinio akto teisėtumo patikros

IV.1. Su abstrakčiu pareiškimu į administracinį teismą gali kreiptis (ABTĮ 112 str. 1 ir 2 d.):

- Seimo nariai;
- Seimo kontrolieriai;
- vaiko teisių apsaugos kontrolierius;
- lygių galimybių kontrolierius;
- Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės pareigūnai;
- prokurorai;
- profesinės savivaldos asociacijos, įsteigtos pagal įstatymą vykdyti viešąsias funkcijas;
- Vyriausybės atstovai (dėl savivaldybių administravimo subjekto priimto norminio administracinio akto (ar jo dalies) teisėtumo).

IV.2. Prašymą, susijusį su individualiai nagrinėjama byla, gali pateikti bendrosios kompetencijos arba specializuoti teismai (ABTĮ 114 str. 1 d.).

V. Pareiškimams ir prašymams dėl norminio administracinio akto teisėtumo patikros taikomas teisinis reguliavimas

Abstraktaus pareiškimo dėl norminio administracinio akto padavimui, jo formai ir turiniui taikomi ABTĮ 23–25 straipsniuose išdėstyti reikalavimai, atsižvelgiant į specialių procesinių normų, išdėstytų ABTĮ 2 dalies II skyriaus pirmajame skirsnyje, nuostatas bei bylų dėl norminių administracinių aktų teisėtumo specifiką.

Pagrindinės procesinės normos, susijusios su bendrosios kompetencijos ar specializuoto teismo kreipimusi į administracinį teismą dėl norminio administracinio akto teisėtumo ištyrimo, įtvirtintos ABTĮ 113 ir 114 straipsniuose. Kreipiantis į administracinius teismus dėl norminių administracinių aktų teisėtumo ištyrimo, patartina taip pat vadovautis Teisėjų tarybos 2016 m. gegužės 27 d. nutarimu Nr. 13P-65-(7.1.2) patvirtintais rekomenduojamais teismų procesinių sprendimų kokybės standartais.

Rengiant pareiškimus bei prašymus, atsižvelgtina į tai, kad teismas, gavęs atitinkamą pareiškimą ar prašymą, kiek reikalinga taip pat taiko ABTĮ 33 straipsnį, reglamentuojantį skundo (prašymo, pareiškimo) priėmimą pirmosios instancijos teisme.

VI. Kreipimosi į administracinį teismą dėl norminio administracinio akto teisėtumo patikros forma

Seimo nariai, Seimo kontrolieriai, vaiko teisių apsaugos kontrolierius, lygių galimybių kontrolierius, Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės pareigūnai, prokurorai, profesinės savivaldos asociacijos,

įsteigtos pagal įstatymą vykdyti viešąsias funkcijas, Vyriausybės atstovai dėl konkretaus norminio administracinio akto (jo dalies) ar bendro pobūdžio teisės akto teisėtumo ištyrimo į administracinį teismą kreipiasi su **pareiškimu**.

Bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai **prašymą** iširti norminio administracinio akto teisėtumą **išdėsto teismo nutartyje**.

VII. Kreipimosi į administracinį teismą dėl norminio administracinio akto teisėtumo patikros tvarka

VII.1. Nuostatos, taikomos pareiškimams iširti norminio administracinio akto teisėtumą:

- i) pareiškimas paduodamas raštu (pateikiant tiesiogiai Teismo raštinei arba atsiunčiant paštu), faksimiliniu laišku arba elektronine forma elektroninių ryšių priemonėmis (ABTĮ 112 str. 4 d.). Asmenys, teikiantys pareiškimą elektroninių ryšių priemonėmis, turi juos pasirašyti saugiu elektroniniu parašu arba savo asmens tapatybę patvirtinti kitais būdais (per elektroninės bankininkystės sistemas ir pan.), arba užsiregistruoti teismų informacinėje sistemoje (asmuo prie LITEKO Viešųjų elektroninių paslaugų posistemio paskyros gali prisijungti Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portale adresu <https://www.e.teismas.lt>). Jeigu pareiškimas siunčiamas faksimiliniu laišku arba kitomis elektroninių ryšių priemonėmis, ne vėliau kaip per tris kalendorines dienas turi būti pateiktas pareiškimo originalas. Pareiškimo originalo pateikti nereikia, jeigu asmens tapatybę patvirtinama pasirašant saugiu elektroniniu parašu ar kitais būdais (pvz., per elektroninės bankininkystės sistemas) arba asmuo yra užsiregistravęs teismų informacinėje sistemoje (ABTĮ 23 str. 7 d.);
- ii) pareiškimą pasirašo pareiškėjas arba jo atstovas. Prie atstovo paduodamo pareiškimo turi būti pridedamas įgaliojimas arba kitas dokumentas, patvirtinantis atstovo įgaliojimus. Pareiškimas elektronine forma į LITEKO Viešųjų elektroninių paslaugų posistemę įkeliamas ir pasirašomas elektroniniu parašu pareiškėjo arba jo įgalioto asmens (ABTĮ 24 str. 3 d.);
- iii) prie pareiškimo turi būti pridėti šie priedai (ABTĮ 112 str. 3 d.):
 - ginčijamo teisės akto viso teksto kopija;
 - įstatymo ar Vyriausybės norminio teisės akto, kuriam galbūt prieštarauja ginčijamas norminis administracinis aktas, viso teksto kopija.Patartina, kad pridedami priedai būtų sudėti ta pačia eilės tvarka, kaip nurodyta priedų sąrašė. Priedai turėtų būti pridedami taip, kad juos būtų galima lengvai atskirti. Ginčijamo norminio administracinio akto, įstatymo ar Vyriausybės norminio teisės akto kopija laikytina teisės akto teksto, paskelbto Teisės aktų registre (<https://www.e-tar.lt>), kopija (Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 19 str. 3 d.);
- iv) pareiškimo su priedais egzempliorių (kopijų) turi būti tiek, kad juos būtų galima įteikti kiekvienai proceso šaliai ir dar liktų egzempliorius teisme, išskyrus atvejus, kai pareiškimas paduodamas elektroninių ryšių priemonėmis (ABTĮ 25 str. 3 d.);
- v) kai pareiškimas paduodamas elektroninių ryšių priemonėmis, prie jo turi būti pridedamos ir priedų skaitmeninės kopijos. Elektroninės formos pareiškimai ir prie jų pridedamų priedų skaitmeninės kopijos pateikiami teisingumo ministro nustatyta tvarka (ABTĮ 25 str. 1 d.).

VII.2. Nuostatos, taikomos prašymams iširti norminio administracinio akto teisėtumą

- i) bendrosios kompetencijos ar specializuoti teismai prašymą patikrinti, ar konkretus norminis administracinis aktas (ar jo dalis), kuris turėtų būti taikomas nagrinėjamoje byloje, atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, išdėsto nutartyje (ABTĮ 112 str. 1 d., 114 str. 1 d.);

- ii) prie teismo nutarties pridedama (ABTĮ 115 str. 2 d.):
- sustabdytoji bendrosios kompetencijos ar specializuoto teismo byla;
 - ginčijamo teisės akto viso teksto nuorašas (kopija);
 - įstatymo ar Vyriausybės norminio teisės akto, kuriam prieštarauja skundžiamas teisės aktas, viso teksto kopija;
 - teismo nutarties patvirtinta kopija (nuorašas) administracinio teismo dokumentacijai.

VIII. Reikalavimai bei rekomendacijos pareiškimų ir prašymų turiniui

VIII.1. Abstrakčiame pareiškime ištirti norminio administracinio akto teisėtumą nurodoma:

- i) teismo, kuriam paduodamas pareiškimas, pavadinimas;
- ii) pareiškėjo vardas, pavardė (pavadinimas), pareigos, jeigu kreipiasi valstybės pareigūnas, buveinės adresas, elektroninio pašto adresas, telefono, fakso numeriai ar kitų elektroninių ryšių priemonių adresai, taip pat atstovo (jeigu jis yra) vardas, pavardė ir adresas, jeigu žinoma, – atstovo elektroninio pašto adresas, telefono, fakso numeriai ar kitų elektroninių ryšių priemonių adresai;
- iii) pageidavimai dėl atsiliepimo į pareiškimą, teismo sprendimo, kitų procesinių dokumentų gavimo elektroninių ryšių priemonėmis;
- iv) tikslūs duomenys apie ginčijamą norminį administracinį aktą:
- jį priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas;
 - visas teisės akto pavadinimas, aktą patvirtinęs subjektas, priėmimo data ir numeris (pvz., *Juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. spalio 11 d. įsakymu Nr. 1R-231*);
 - akto paskelbimo šaltinis (pvz., *TAR, 2016, Nr. 2016-29442*);
 - jeigu abejojama ne viso norminio administracinio akto teisėtumu, nurodomi konkretūs ginčijami norminio administracinio akto punktai (jų pastraipos, punktų papunkčiai) ar šio punkto (jo pastraipos, punktų papunkčių) konkreti nuostata (pvz., *Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 11.2 papunktis, Turto arba verslo vertintojų garbės teismo nuostatų 42 punkto nuostata „Garbės teismo sprendimas surašomas <...> ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo Garbės teismo sprendimo priėmimo dienos“, Juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos nuostatų 13.6.5.1 papunktis ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Juridinių asmenų dalyvių informacinėje sistemoje kaupiami duomenys apie įvykio tipą (įgijimas iš kito asmens, įgijimas įsteigus bendrovę ar padidinus jos įstatinį kapitalą, perleidimas, anuliavimas) pagal akcijų gavimo ar netekimo būdą*);
 - jeigu norminis administracinis aktas ginčijamas dėl jame, pareiškėjo nuomone, esančios teisės spragos – legislatyvinės omisijos, nurodoma, koks teisinis reguliavimas, pareiškėjo nuomone, turi būti nustatytas ginčijamame norminiame administraciniame akte (konkrečioje jo dalyje) (pvz., *Vilniaus rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžiai tiek, kiek jie nenustato galimybės atliekų turėtojams vietinę rinkliavą mokėti pagal deklaruojamą atliekų kiekį*);
 - gali būti prašoma ištirti tik pareiškimo rengimo (surašymo) metu galiojančio ir įstatymų nustatyta tvarka paskelbto norminio administracinio akto (ar jo dalies) teisėtumą;
- v) duomenys apie teisės aktą, kurio atitikčiai prašoma ištirti norminį administracinį aktą (ar jo dalį):
- tikslus įstatymo ar Vyriausybės norminio teisės akto, kurio galbūt neatitinka ginčijamas norminis administracinis aktas (ar jo dalis), pavadinimas (pvz., *Lietuvos Respublikos*

- teisėkūros pagrindų įstatymas, Žemės naudojimo valstybinės kontrolės nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. gruodžio 12 d. nutarimo Nr. 1244 1 punktu);*
- akto paskelbimo šaltinis;
 - jeigu, pareiškėjo nuomone, ginčijamas norminis administracinis aktas (ar jo dalis) neatitinka dalies aukštesnės galios teisės akto, turi būti nurodytas konkretus įstatymo straipsnis (jo dalis, punktas) ar konkreti įstatymo straipsnio (jo dalies, punkto) nuostata, kuriai galbūt prieštarauja norminis administracinis aktas (ar jo dalis) (*pvz., Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 37 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintam įstatymo viršenybės principui, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad valstybė rūpinasi žmonių sveikata ir laiduoja medicinos pagalbą bei paslaugas žmogui susirgus*);
 - paprastai nurodomas pareiškimo rengimo (surašymo) metu galiojantis aukštesnės galios teisinis reguliavimas. Išimtyms iš šios taisyklės gali būti susijusios su pareiškime išdėstytos abejonės dėl norminio administracinio akto aukštesnės galios teisės aktams apimtimi (*pvz., jeigu abejojama dėl norminio administracinio akto priėmimo tvarkos teisėtumo, nurodoma ta įstatymo ar Vyriausybės norminio teisės akto normos redakcija, kuri galiojo ginčijamo norminio administracinio akto priėmimo metu*). Tokiu atveju nurodoma konkreti aukštesnės galios teisės akto ar jo dalies redakcija (*pvz., Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 19 straipsnio 3 dalis (originali įstatymo redakcija)*).
 - jeigu prašoma ištirti norminio administracinio akto (ar jo dalies) atitiktį konstituciniam ar kitam įstatyme įtvirtintam principui, kuris apima daug įvairių reikalavimų teisėkūrai (*pvz., konstituciniam teisinės valstybės principui*), patartina konkrečiai įvardyti tokį reikalavimą (*pvz., ar neprieštarauja konstitucinio teisinės valstybės principo apimamam teisėtų lūkesčių apsaugos / proporcingumo / teisės aktų hierarchijos principui (konstituciniam reikalavimui)*);
- vi) teisiniai argumentai, kuriais pareiškėjas grindžia savo abejonę dėl ginčijamo norminio administracinio akto (ar jo dalies) teisėtumo (išsamesnės rekomendacijos dėl teisinių argumentų pateikiamos toliau);
- vii) jeigu yra galimybė, nurodoma, kokie tretieji (suinteresuoti) asmenys (*pvz., valstybės ar savivaldybės institucijos bei įstaigos, asociacijos, mokslo įstaigos, suinteresuotos bylos baigtimi ar turinčios specialių žinių, susijusių su norminiame teisės akte įtvirtintu tiriamu teisiniu reguliavimu*), galėtų teikti nuomonę dėl pateikto pareiškimo, rengiant norminę administracinę bylą nagrinėti teismo posėdyje (*pvz., tiriant Žmogaus kraujodaros kamieninių ląstelių transplantacijos paslaugų, apmokamų iš žmogaus organų ir audinių transplantacijos programos lėšų, teikimo reikalavimų, bazinių kainų ir mokėjimo tvarkos aprašo teisėtumą, nuomonę byloje teikė Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Lietuvos chirurgų asociacija, asociacija onkohematologinių ligonių bendrija „Kraujas“ ir kt.*);
- viii) pareiškėjo reikalavimas – paprastai formuluojama taip: prašau (prašome) ištirti, ar konkretus norminis administracinis aktas (jo dalis) atitinka konkretų įstatymą (jo dalį) ar Vyriausybės norminį aktą (jo dalį);
- ix) priedamų dokumentų sąrašas (rekomenduojama nurodyti dokumento pabaigoje);
- x) pareiškimo surašymo vieta ir data (rekomenduojama nurodyti dokumento pradžioje).

VIII.2 Prašyme (nutartyje) ištirti norminio administracinio akto teisėtumą, kai tai susiję su individualia byla, nurodoma:

- i) nutarties priėmimo laikas ir vieta;
- ii) nutartį priėmusio teismo pavadinimas ir adresas;
- iii) nutartį priėmusio teismo sudėtis, proceso dalyviai;
- iv) bylos esmė ir kokiais teisės aktais ginčo šalys grindžia savo reikalavimus arba atsikirtimus;

- v) tikslūs duomenys apie ginčijamą norminį administracinį aktą (žr. pirmiau nurodytas rekomendacijas). **Pažymėtina**, kad jeigu ginčijamas ne nutarties priėmimo metu galiojantis teisinis reguliavimas, turi būti nurodyta tiksliai ginčijamo norminio administracinio akto punkto ar papunkčio redakcija (pvz., *Juridinių asmenų dalyvių informacinės sistemos nuostaty 13.6.5.1 papunktis (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2014 m. vasario 10 d. įsakymo Nr. 1R-29 redakcija)*);
- vi) tikslūs duomenys apie teisės aktą, kurio atitikčiai prašoma iširti norminį administracinį aktą (ar jo dalį) (žr. pirmiau nurodytas rekomendacijas). **Pažymėtina**, kad jeigu prašoma iširti atitiktą nutarties priėmimo dieną nebegaliojančiam teisiniui reguliavimui, nurodoma tiksliai įstatymo ar Vyriausybės norminio teisės akto (jo straipsnio, dalies, punkto) redakcija (pvz., *Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 41¹ straipsnio 2 daliai (2013 m. lapkričio 14 d. įstatymo Nr. XII-594 redakcija)*);
- vii) kokiais teisiniais argumentais besikreipiantis teismas grindžia savo abejonę dėl ginčijamo norminio administracinio akto (ar jo dalies) teisėtumo (išsamesnės rekomendacijos dėl teisinių argumentų pateikiamos toliau). **Pažymėtina**, kad nutartyje išdėstoma besikreipiančio teismo, o ne prašymą dėl norminio administracinio akto ištyrimo individualioje byloje pateikusių asmenų, jeigu toks prašymas buvo pateiktas (ABTĮ 113 str. 1 d.), abejonė dėl tam tikro norminio administracinio akto (ar jo dalies) teisėtumo;
- viii) teismo, kuris kreipiasi, prašymas formuluojamas taip: kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą / [atitinkamą] administracinį teismą su prašymu iširti, ar konkretus norminis administracinis aktas / jo dalis atitinka konkretų įstatymą / jo dalį ar Vyriausybės norminį aktą / jo dalį (o ne, pvz., *tenkinti pareiškėjo prašymą kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą / [atitinkamą] administracinį teismą iširti, ar konkretus norminis administracinis aktas / jo dalis atitinka konkretų įstatymą / jo dalį ar Vyriausybės norminį aktą / jo dalį*);
- ix) prašymas iširti norminio administracinio akto teisėtumą turi būti susijęs su teisme nagrinėjama konkrečia byla: nurodomas tas norminis administracinis aktas (jo dalis bei konkreti redakcija), kuris taikomas nagrinėjamoje individualioje byloje; prašomo teisėtumo tyrimo dalykas (konkrečiai ginčijama teisės norma) ir apimtis (konkretus ginčijamas teisinis reguliavimas) apibrėžiama pagal individualioje byloje keliamo ginčo dalyką (ginčo teisinius santykius ir jiems taikytiną teisę) ir ribas (konkretų klausimą, dėl kurio kyla ginčas) (pvz., *ginčijama ta teisės norma, kurios pagrindu priimtas individualus administracinis aktas ir kuri galbūt neatitinka aukštesnės galios teisinio reguliavimo*). Siūlytina besikreipiančiam teismui pagrįsti, paaiškinti, kodėl ir kaip norminio administracinio akto teisėtumo ištyrimas administraciniame teisme padės teismui teisingai išnagrinėti individualią bylą.

VIII.3. Rekomendacijos dėl teisinių argumentų dėstymo pareiškimuose ir prašymuose:

- i) teisiniai argumentai dėstomi dėl kiekvienos ginčijamo norminio administracinio akto (jo dalies) nuostatos atitikties kiekvienai iš nurodytų aukštesnės galios teisės akto nuostatai (pvz., *turi būti atskirai aptariama, kaip kiekvienas iš ginčijamų Neurochirurgijos paslaugų optimizavimo 2014–2020 metų plano 7, 13–17, 35 ir 36 punktų arba juose įtvirtintas visuminis teisinis reguliavimas prieštarauja kiekvienai iš pareiškime išvardytai aukštesnės galios teisės normai – Lietuvos Respublikos Konstitucijos 43 straipsnio 1 daliai, 46 straipsniui, 48 straipsnio 1 daliai, 53 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsniui, Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 3 straipsniui, 4 straipsniui, Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 5 straipsniui, Lietuvos Respublikos darbo kodekso 2 straipsniui, Lietuvos Respublikos*

- teisėkūros pagrindų įstatymo 7 straipsniui, arba jose įtvirtintam visuminiam teisiniam reguliavimui);*
- ii) pateikiama nuomonė (teisinė analizė ir įvertinimas) tiek dėl ginčijamame norminiame administraciniame akte (ar jo dalyje), tiek dėl aukštesnės galios teisės akte (ar jo dalyje) įtvirtinto teisinio reguliavimo turinio – nurodoma, koks teisinis reguliavimas įtvirtintas ginčijamose teisės normose, ir koks – aukštesnės galios teisės akte ar jo dalyje, paaiškinama, kodėl ir kaip ginčijamas teisinis reguliavimas prieštarauja aukštesnės galios teisiniam reguliavimui (*pvz., turėtų būti pagrindžiama, kodėl pagal konstitucinį ūkinės veiklos laisvės principą, konstitucinį teisės aktų hierarchijos imperatyvą konkreči formulė, pagal kurią nustatomas aukciono dėl teisų į žvejybos vidaus vandenyse kvotas laimėtojas, turi būti įtvirtinta įstatyme, o ne žemesnės galios teisės akte. Argumentai galėtų būti tokie: verslinė žvejyba – ūkinė veikla; versline žvejyba gali užsiimti nustatytas skaičius asmenų, ji yra ribojama; aukciono verslinei žvejybai užsiimti laimėtojo nustatymas lemia galimybę užsiimti šia ūkine veikla ir pan.*). Argumentai turi būti teisiniai, t. y. tam tikri teiginiai, išvados daromos atsižvelgiant į konkrečias įstatymo ar kito teisės akto nuostatas, teisės principus, teismų praktiką;
 - iii) aiškinant konkrečią teisės normą (atskleidžiant jo teisinį turinį ir tikrąją prasmę), gali būti reikšmingas susijęs teisinis reguliavimas, aiškinamos teisės normos vieta tame pačiame ar kitame teisės akte, todėl rekomenduotina išsamiai atskleisti visuminį teisinį reguliavimą dėl keliamos problemos. Dažnai ginčijamą teisinį reguliavimą įtvirtina ne viena teisės norma, o tam tikra jų visuma, arba ginčijamoje teisės normoje, vertinant ją atskirai nuo susijusio teisinio reguliavimo, nėra įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, kokį teigia esant pareiškėjas (*pvz., Turto arba verslo vertintojų garbės teismo nuostatų 39 punktas, kuriame įtvirtinta, kad Garbės teismui priėmus sprendimą, Garbės teismo sprendimo įžanginė ir rezoliucinė dalys paskelbiamos Garbės teismo posėdyje dalyvaujantiems asmenims tą pačią dieną, kai buvo išnagrinėta drausmės byla, ginčijamo teisinio reguliavimo, kad Garbės teismo sprendimas yra priimamas ir paskelbiamas nesurašius jo aprašomosios ir motyvuojamosios dalių ir Garbės teismo nariams, dalyvavusiems priimant sprendimą, nepasirašius viso sprendimo, vertinant ją izoliuotai nuo kitų tame pačiame teisės akte įtvirtintų teisės normų, pats savaiame nenustato*);
 - iv) pageidautina, kad būtų atsižvelgta į aktualias oficialios konstitucinės doktrinos, administracinių teismų praktikos nuostatas susijusiu klausimu, paaiškinama, kuo šios nuostatos reikšmingos sprendžiant dėl ginčijamo norminio administracinio akto atitikties įstatymui ir / arba Vyriausybės norminiam teisės aktui (*pvz., pateikiama teismų praktika, aiškinusi ginčijamą ar aukštesnės galios teisės normą*);
 - v) iš pateikiamų teisinių argumentų turi būti aiškus ryšys tarp norminio administracinio akto (ar jo dalies) ir aukštesnės galios teisės aktuose nustatytų reikalavimų, kurių atitikčiai prašoma ištirti šį aktą (ar jo dalį) (*pvz., nepateikus išsamių teisinių argumentų, nėra aiškus ryšys tarp ginčijamų Higienos normoje nustatytų triukšmo ribinių dydžių ir Geležinkelių transporto kodekse įtvirtintos viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytojo funkcijos užtikrinti saugų traukinių eismą*);
 - vi) jeigu keliama abejonė dėl norminio administracinio akto (ar jo dalies) atitikties konstituciniam ar įstatymuose įtvirtintam principui, paaiškinama, kokius, pareiškėjo nuomone, konkrečius reikalavimus ginčijamam teisiniam reguliavimui šie principai nustato (*pvz., kokio konkretaus teisinio reguliavimo reikalauja / kokį teisinį reguliavimą draudžia teisėtų lūkesčių principas – galbūt reikalauja pereinamųjų nuostatų ar naujo teisinio reguliavimo įsigaliojimo atidėjimo tam tikrais atvejais nustatymo*);
 - vii) jeigu norminis administracinis aktas ginčijamas dėl jame, pareiškėjo nuomone, esančios teisės spragos – legislatyvinės omisijos, nurodoma, kodėl būtent šiame teisės akte ir kodėl

- būtent toks teisinis reguliavimas turėtų būti nustatomas (taip pat nurodoma, kuriame aukštesnės galios teisės akte yra nustatytas reikalavimas įtvirtinti būtent tokį teisinį reguliavimą būtent tame ginčijamame teisės akte (konkrečioje jo dalyje ar punkte). Jeigu aukštesnės galios teisės akte tiesiogiai (eksplicitiškai) nėra nustatytas toks reikalavimas, paaiškinama, kaip ir kodėl, remiantis aukštesnės galios teisės aktais ar teisės principais, daroma išvada apie reikalaujamą teisinį reguliavimą;
- viii) teisiniai argumentai turėtų būti aiškūs, logiški, glausti, konkretūs, vengtina dviprasmybių, prieštaravimo, rėmimosi prielaidomis. Teisiniai argumentai turi būti dėstomi nuosekliai, gali būti grupuojami, numeruojami;
 - ix) neapsiribojama bendro, deklaratyvaus pobūdžio samprotavimais ar teiginiais, taip pat vien tik tvirtinimu, kad norminis administracinis aktas prieštarauja įstatymui ar Vyriausybės norminiam teisės aktui;
 - x) nurodomi tik tie teisiniai argumentai, kurie yra reikšmingi sprendžiant dėl norminio administracinio teisės akto teisėtumo. Teisinio reguliavimo vertinimas etiniu, moraliniu, religiniu ar kitokiais, ne teisiniais aspektais, nepateikiamas;
 - xi) teisės aktų, teismų praktikos, teisės doktrinos ar kitų teisės ar jos aiškinimo šaltinių nurodymas ir (arba) citavimas turi būti susijęs su analizuojama teisine problema, bylos ginčo situacija.

VIII.4. Kitos rekomendacijos dėl pareiškimų ir prašymų turinio:

- i) dokumentas rašomas lengvai suprantama, aiškia, įprastine bendrine lietuvių kalba, vengiant pasikartojimų, dviprasmybių, nereikšmingų pastabų;
- ii) mokslo, technikos, meno ar kita specifinė terminija vartojama, kai tai būtina; specialiąja prasme vartojamos sąvokos turi būti paaiškinamos;
- iii) siūloma, kad tekstas būtų išdėstytas tam tikromis dalimis, pastraipomis, jei reikalinga, – punktais, nusakančiais savarankišką (naują) mintį (idėją) ar kitą susijusią informaciją;
- iv) tekstas surašomas nuosekliai, t. y. turi būti loginis ryšys tarp atskirų dokumento dalių, pastraipų, laikantis vieno rašymo stiliaus;
- v) jeigu keliama ne viena norminio administracinio akto teisėtumo problema (aspektas), siūloma jas aptarti atskirai, pvz., išskiriant atskirą struktūrinę dalį, suteikiant jai pavadinimą, kuris atspindėtų nagrinėjamo klausimo esmę;
- vi) jeigu dokumentas yra ilgas, siūloma po įžanginės dalies pateikti turinį ir (arba) santrauką, o struktūrinės teksto dalis ir pastraipas sunumeruoti.